

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
декана технологічного факультету, професора кафедри професійної
освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Торубари Олексія Миколайовича

на дисертаційну роботу Титової Наталії Михайлівни

«Теоретичні і методичні засади психолого-педагогічної підготовки

майбутніх педагогів професійного навчання», представлену на

здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук із спеціальності

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми досліджень та зв'язок її з науковими програмами, планами і темами.

Підвищення сучасних вимог до педагогічних працівників у сфері професійної освіти залишається актуальною проблемою, яка потребує особливої уваги, враховуючи провідні тенденції розвитку вищої освіти, зокрема перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства. Розроблення теоретичних і методичних основ психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання вимагає комплексного підходу до вирішення означеної проблематики, що і представлено в дисертаційній роботі Титової Н.М.

Важливість даного напрямку досліджень підкреслює і те, що основні етапи роботи виконувались відповідно до тематичного плану НПУ імені М.П. Драгоманова (2012–2018 рр.) та відображає наукові дослідження університету у межах виконання держбюджетної теми «Теорія і технологія навчання у системі професійної освіти» (державний реєстраційний номер 0115U000552, 2015–2017 рр.), теми зведеного плану науково-дослідної роботи у сферах освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0117U004914, 2016–2019 рр.).

З огляду на вищевказане, тематика дисертаційного дослідження

Титової Н.М. є актуальною як в науковому, так і в прикладному аспекті.

Наукова новизна дослідження й отриманих результатів.

Наукова новизна дисертації на тему «Теоретичні і методичні засади психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання» є вагомою і свідчить про особистий внесок автора у розвиток освітньої галузі а саме:

– розроблено й обґрунтовано модель системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання (с. 280–296);

– розроблено імітаційну модель інформаційного студентоцентрованого портативного середовища психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання (с. 299–322);

– сформульовано авторське тлумачення понять «психолого-педагогічна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання» (с. 51–52), «спеціальна психолого-педагогічна фахова компетентність» (с. 216–217) та «професійні кроси за адміністративно-територіальним призначенням» (с. 70);

– запропоновано оновлення змісту і структури психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання (с. 208–244);

– обґрунтовано та розроблено концепцію психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання як цільовий компонент спроектованої системи й застосовано підходи транспарентності, партисипатії та диверсифікації освітнього процесу (с. 245–279);

– розроблено та проаналізовано з візуальним картографуванням професійні кроси за адміністративно-територіальними умовами призначення спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» (с. 71);

– уточнено: змістове наповнення понять «майбутні педагоги професійного навчання» (с. 52–53) та «психолого-педагогічна компетентність» (с. 217); градуювання психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти (с. 126–127); зміст і архітектуру з науково-методичним та інформаційно-аналітичним забезпеченням

інформаційного студентоцентрованого портативного середовища психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання (с. 322]326);

– удосконалено: засоби діагностики моніторингу освітнього процесу у етапах експерименту: аналітично-мотиваційному, функціонально-констатувальному, формувальному та контрольному (с. 331–353);

– подальшого розвитку набули: наукові положення педагогічних досліджень у сфері психолого-педагогічної професійної підготовки майбутніх педагогів та навчання спеціальних професійно-орієнтованих і фахових дисциплін; удосконалення, розбудова й науково-методичне забезпечення проектного конструкту інформаційного студентоцентрованого портативного середовища психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання; понятійно-категоріальний апарат педагогічного дослідження; аспекти удосконалення системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання (с. 535– 361).

Таким чином, представлені у дисертації науково-методичні розробки, теоретико-концептуальні обґрунтування, методичні положення і висновки теоретичного та практичного спрямування дають підстави стверджувати опоненту про те, що Титова Н.М.: а) виклала у дисертаційній роботі власний доробок; б) представила критичні узагальнення попередніх здобутків вчених-дидактів при формулюванні вихідних положень психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання; в) здійснила теоретичне узагальнення та запропонувала нове розв'язання науково-прикладного завдання поглиблення теоретичних положень, методичного забезпечення і розробки практичних рекомендацій з удосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, – які за змістом та кваліфікаційним рівнем відповідають нормативним вимогами, передбаченим до дисертацій на здобуття наукового ступеню доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. У дисертаційній роботі обґрунтовано та винесено на захист елементи

наукової новизни і результати дослідження, авторські публікації та практичні впровадження підтверджують відповідність висновків і результатів дисертації Титової Н.М. вимогам Міністерства освіти і науки України щодо вагомості їхньої новизни та достовірності.

Вищезазначене надає підстави офіційному опоненту для загальної позитивної оцінки: 1) змістовності винесених на захист елементів наукової новизни дисертації; 2) вагомості наведеного у дисертації доробку у контексті його подальшого використання для розбудови професійної освіти; 3) достатності науково-прикладної сутності здобутків задля досягнення поставленої мети та вирішення сформульованих у дослідженні науково-прикладних завдань.

Загальна характеристика дисертаційної роботи. Представлена дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. У **вступі** обґрунтовано актуальність теми виконаної роботи, визначено мету та основні завдання дослідження, сформульовано наукову новизну і практичну цінність одержаних результатів, вказано дані про апробацію основних положень дисертації.

У **першому** розділі проведений ґрунтовний контекстуальний аналіз різноманітних джерел наукової проблеми, яку досліджує авторка у дисертації. Зокрема проаналізовано термінологічний аспект психолого-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Для розв'язання проблеми дослідження проаналізовано методологічні та методичні аспекти психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання та досвід професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу. В цілому, матеріал, що викладений в цьому розділі, достатньо повний та відбиває сучасний стан проблем, що розглядаються в роботі.

У **другому** розділі роботи присвячений інноваціям у психолого-педагогічній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. Визначено класичні методологічні підходи у професійній освіті, а саме

компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого, акмеологічного, аксіологічного та синергетичного. Обґрунтовано зміст і значення інноваційних підходів у психолого-педагогічній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання, до яких авторка віднесла – транспарентний, партисипативний та диверсифікаційний.

У **третьому** розділі дисертації обґрунтовано систему психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, яка представлена як взаємозалежний і взаємообумовлений комплекс підсистем. Визначено науково-методичні аспекти поглиблення структури і змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти. Титовою Н.М. запропоновано концепцію психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, основна мета якої полягає у формуванні професійно мобільної, креативної, конкурентоспроможної прогресивної особистості.

Четвертий розділ представлено організаційно-педагогічне забезпечення психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Розроблено студентоцентроване інформаційне психолого-педагогічне портативне середовище підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Проаналізовано організаційно-управлінські та педагогічні умови ефективності застосування розробленої моделі системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

В даному розділі також рекомендовані організаційно-технологічні умови, які передбачають постійну диверсифікацію системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти

У **п'ятому** отримано дослідно-експериментальне підтвердження положення про ефективність розробленої системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Визначено мету, завдання та зміст експериментальної роботи; Обрано методику вимірювання результатів педагогічного експерименту та висвітлено результати

експериментального навчання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Обґрунтованість представлених у дисертаційній роботі Титової Н.М. наукових положень, висновків і рекомендацій полягає перш за все у комплексному підході до розв'язання поставлених наукових завдань, які включають використання експериментальних даних при побудові методів і моделей. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи ґрунтуються на всебічному аналізі отриманих результатів й використанні наукових положень сучасної теорії і практики професійної освіти.

Виокремлено авторів, які безпосередньо досліджували професійну підготовку майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти. Обґрунтовуючи доцільність дослідження, автор також наводить низку суперечностей між теорією і практикою психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Достовірності результатів, одержаних упродовж здійснення дисертаційної роботи, досягнуто завдяки чітко визначеній методології, відповідності методів дослідження його меті та завданням, якісному аналізу значного обсягу теоретичного матеріалу.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Матеріали дисертації достатньо повно викладені у 50 публікаціях, серед них 2 монографії (одноосібна та колективна наукометрична); 15 статей у наукових фахових виданнях України у галузі педагогіки; 9 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних (2 з них у співавторстві); 4 статті у збірниках матеріалів конференцій, 8 освітньо-професійних комплексів, підготовлених у співавторстві, 7 навчальних програм, 5 наскрізних програм практичної підготовки студентів (у співавторстві).

Всі вимоги положень ДАК МОН України щодо наукових публікацій витримано. Зміст автореферату достатньо повно відображає зміст і результати дисертаційної роботи.

Безумовно, дисертаційне дослідження Титової Наталії Михайлівни заслуговує високої оцінки, оскільки має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Водночас, висловимо окремі зауваження і побажання до рукопису дисертації:

1. У першому розділі «Теорія та методологія психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти» у п.1.3 на с.112–113 обґрунтовано досвід професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу. Вважаємо, що необхідно було б деталізувати особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців сфери професійної освіти за кордоном, а не професійної підготовки загалом.

2. У другому розділі «Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання» у п.2.2 на с.160–163 представлено текст, що має інформативний характер, відсутня гостра наукова дискусія.

3. Слід було б детальніше провести аналіз існуючих методів, які можливо було використати для визначення особливостей психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

4. У третьому розділі «Система психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання» для аналізу змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання доцільно було б обґрунтувати залученість працедавців до формування спеціальної психолого-педагогічної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з метою зменшення дисбалансу ринку праці та освіти.

5. Наведений в п'ятому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання» детальний опис педагогічного експерименту доцільно було навести в додатках до роботи.

6. Окремі висновки по розділах носять деклараційний характер, тобто у формі анотації перераховується те, що зроблено в дисертації. Має місце

дублювання у висновках пунктів наукової новизни.

За характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики, обґрунтованості висновків дисертація «Теоретичні і методичні засади психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання» Титової Наталії Михайлівни заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
декан технологічного факультету,
професор кафедри професійної освіти та
безпеки життєдіяльності
Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

О. М. Торубара

